

РЕЗЮМЕ
НА ПРОЕКТ НА ТЕРИТОРИАЛЕН ПЛАН ЗА СПРАВЕДЛИВ ПРЕХОД
НА
ОБЛАСТ СТАРА ЗАГОРА

Настоящото резюме е изготвено от екипа на НСОРБ на база публикувания за обществено обсъждане <https://www.strategy.bg/PublicConsultations/View.aspx?lang=bg-BG&Id=7007>, проект на Териториален план за справедлив преход (ТПСП) на област Стара Загора.

I.Процес на преход и определяне на най-засегнатите територии в рамките на държавата-членка:

Добивът на въглища и производството на електроенергия от въглища в област Стара Загора все още се осъществява с пълния капацитет на четирите ТЕЦ-а. Важно е да се подчертае, че тези електроцентрали се захранват изцяло от находищата на въглища в същия регион, експлоатирани от местни минни компании. Местната екосистема на заетостта в минните дейности, производството на енергия от въглища и различни съпътстващи дейности ще бъде изправена пред значително въздействие от изпълнението на поетите ангажименти. Ето защо, при липса на компенсаторни мерки, предстоящото въздействие върху загубата на работни места, декарбонизацията и прехода към неутралност по отношение на климата ще бъде значително през всички ключови години в този регион.

Предвижда се процесът на справедлив преход към неутрална по отношение на климата икономика да обхване цялата територия на област Стара Загора. Там най-засегнатите общини са Раднево и Гълъбово, заедно с главния градски и икономически център Стара Загора. Освен това енергийният комплекс „Марица изток“ (който включва четирите ТЕЦ-а – Марица Изток 1, Марица изток 2, Марица Изток 3, Брикел и мини Марица изток) събира пътуващи от други административни области - Ямбол, Сливен и Хасково.

II.Територии, които се очаква да бъдат най-негативно засегнати от прехода:

За да се идентифицират най-засегнатите територии, през 2021 г. бе извършен анализ на шестте статистически региона в страната (NUTS 2), техните 28 административни области (NUTS 3) и съставящите ги общини. Избрани и анализирани бяха и някои други показатели, пряко свързани със засегнатите работни места в промишлените предприятия, свързани с изкопаеми горива, включително:

- Емисии от енергийните отрасли;
- Производство на въглища;
- Производство на енергия.

Въз основа на това бяха определени три региона, които са най-силно засегнати от прехода и в които понастоящем е съсредоточено производството на въглища и енергия от въглищни ресурси:

Област	Население - общо, 2019 г.	Дял в общото население, 2019 г.	Обезлюдяване, 2010-2015 г.	Обезлюдяване, 2015-2019 г.
Кюстендил	116 915	2%	-12%	-7%
Перник	119 190	2%	-7%	-5%
Стара Загора	313 396	5%	-7%	-3%

Източник: РИС Доклад 3: Доклад за процеса на преход към неутралност по отношение на климата

Сравнителният анализ на демографските данни, профила на икономиката, Брутно добавената стойност (БДС) и засегнатите работни места показва, че **трите района са изправени пред общи тенденции и предизвикателства (напр. обезлюдяване, застаряващо население, доминиране на МСП), но с различен мащаб.**

Област Стара Загора е определена като най-засегната от прехода, тъй като четирите въглищни ТЕЦ и мини са разположени на територията на областта. По отношение на потенциално засегнатите работни места област Стара Загора също се очертава като най-засегната.

Водещата позиция на област Стара Загора по БДС се дължи на енергийния комплекс „Марица Изток“, което показва структурната роля на въгледобивната промишленост в икономиката на областта.

Оценката на областно ниво определи засегнатите територии в следните три категории:

- общини с находища на въглища (лигнитни или кафяви) и минни дейности,
- общини, в които са разположени ТЕЦ на въглища,
- общини донори на работната сила, която пътува.

През 2020 г. енергийните/добивните предприятия привличат работна ръка от следните области: Стара Загора – 8.2 хил. души; Хасково – 1.5 хил. души; Сливен – 0.9 хил. души; Ямбол – 0.6 хил. души; други – 0.1 хил. души.

Енергийният комплекс „Марица изток“ е териториална комплексна система, излизаща извън административните граници на област Стара Загора на ниво NUTS 3.

Засегната работна сила в Стара Загора и съседните области:

Област	Индикативен дял на населението в трудоспособна възраст, заето в засегнатите дружества	Общ брой засегнати работни места като % от общия брой заети (пряко + непряко)	Дял на БДС от секторите Б и Г като % от общата БДС
Стара Загора	4,52 %	23,80 %	14,46 %
Хасково	1,13 %	8,30 %	6,46 %
Сливен	0,90 %	7,30 %	5,62 %
Ямбол	0,99 %	6,60 %	4,87 %

Най-засегнатите територии в Югоизточния регион са:

Територии с находища на лигнитни въглища и минни дейности:

- Област Стара Загора: общини Раднево и Гълъбово;
- Област Сливен: община Нова Загора.

Територии с ТЕЦ-ове, захранвани с лигнитни въглища:

- Област Стара Загора - община Гълъбово, местоположение на ТЕЦ AES 1 (700 MW), ТЕЦ 3 Countur Global (908 MW); Брикел ЕАД (200 MW), ТЕЦ Марица Изток 2 (1620 MW);
- Област Сливен - община Нова Загора (част от производствените мощности на ТЕЦ „Марица Изток 2“).

Територии, на които са разположени ТЕЦ-овете за топлинна енергия - Димитровград (област Хасково) и Сливен (област Сливен), Казанлък (област Стара Загора).

Територии на донори (на общинско ниво) на пътуващата работна сила, заета в засегнатите енергийни и минни предприятия:

- Стара Загора, Раднево, Гълъбово, Нова Загора, Тополовград, Харманли, Ямбол, Симеоновград, Хасково, Димитровград, Сливен, Елхово, Любимец, Казанлък, Велинград, Свиленград, Тунджа, Кърджали, Мъглиж, Гурково, Опан, Чирпан, Николаево, Павел баня, Ивайловград, Маджарово, Минерални бани, Стамболово, Крумовград, Момчилград, Черноочене, Стралджа, Котел, Твърдица, Ракитово, Смолян.

Преходът към неутрална по отношение на климата икономика ще се отрази на териториите в различни аспекти. **Област Стара Загора има огромен потенциал за преход, базиран на интегрирана трансформация на активите, което да даде възможност за запазване на енергийния профил на региона, качеството на заетост и добавената стойност на регионална основа чрез реализация на широкомащабни инвестиции и нови индустриални производства с висока добавена стойност в областта на чистите технологии, оползотворяващи възможностите на наличната инфраструктура, човешки капитал и терени. Допълнително, наличието на развита образователна инфраструктура в т.ч. Тракийския университет и регионален капацитет (Институт за устойчив преход и развитие, Агенцията за регионално икономическо развитие и др.) правят Стара Загора изключително перспективен**

регион за научно-развойна дейност и иновации в областта на новите чисти технологии, както и изграждане на модел на активно участие на местните заинтересовани страни в процеса на управление и осъществяване на прехода.

- Въгледобивните мини (открити находища) и прилежащите им терени ще се нуждаят от мащабна рекултивация, каквато досега не е имало в България, която има огромен потенциал да даде основа за трансформацията и справедливия преход в региона. Обикновено дейностите по рекултивация изискват участието на голям брой работници и отнемат дълъг период от време, като по този начин се създава алтернативно използване на наличния трудов ресурс и оборудване от мините. Терените в по-голямата си част са публична държавна собственост, като дружествата, които ги експлоатират, имат концесионни договори.

-Рекултивираните терени (подготвени заедно със съответни елементи на техническата инфраструктура) биха били подходящо място за алтернативни инвестиции в чиста енергия - например фотоволтаици или за индустриални терени, а не за земеделие.

- Енергийният комплекс „Марица Изток“ ще се нуждае от промишлена реконструкция и технологично преминаване към други енергийни източници, за да се намалят въглеродните емисии и да продължи да функционира като енергиен комплекс.

- Необходимо е да се разгърне значителен капацитет на ВЕИ на цялата територия на страната. Този капацитет, включващ слънчеви, вятърни, геотермални, водородни и други технологии, ще трябва да бъде бързо изграден/произведен и свързан към мрежата.

Рекултивираните големи терени биха представлявали добра възможност за изграждане на такъв нов енергиен капацитет. Допълнително, в национален мащаб (в т.ч. и в засегнатите региони) следва да се определят зоните за приоритетно изграждане на ВЕИ, с облекчени процедури.

- Настоящата структура на работната сила, наета в секторите В и D на NACE (Номенклатурата на икономическите дейности), дава възможност за евентуално пренасочване към нови промишлени дейности (изискващи предимно средно квалифицирана работна сила).

III. Оценка на икономическото, социалното и териториалното въздействие на прехода към неутрална по отношение на климата икономика на Съюза до 2050 г.:

Стара Загора доминира в производството на електроенергия в България благодарение на ТЕЦ-овете, разположени на територията на областта. Равнището на безработица (2019 г.) е най-ниското в България – 1.4%, а средната годишна заплата (7 114 евро) е съпоставима със средната за страната и е най-високата в Югоизточния регион по NUTS 2.

Населението застарява и има опасност да намалее. През 2019 г. броят на населението в под трудоспособна възраст е 61 743 души (спрямо 66 694 души през 2010 г.), и продължава да намалява, докато населението в над трудоспособна възраст нараства (70 830 души през 2019 г. спрямо 64 275 души през 2010 г.). Очаква се тази тенденция да се

запази и в бъдеще, като по този начин се създава предизвикателство за икономическия растеж и развитие в условията на намаляваща работна сила.

Ключовите икономически дейности в региона са ТЕЦ-овете и съпътстващите ги услуги. Освен това икономическата структура е представена от производството, строителството, търговията на едро и дребно.

Енергийният комплекс „Марица Изток“ включва:

1. „Мини Марица-изток“ - най-голямото дружество за добив на лигнитни въглища в България. То експлоатира три рудника, разположени на територията на община Раднево (рудник „Трояново-1“ и рудник „Трояново-север“) и община Гълъбово (част от рудник „Трояново-1“ и рудник „Трояново-3“). Дружеството експлоатира лигнитния басейн „Марица изток“ и има водеща роля в енергийния баланс на национално ниво. Мините осигуряват въглища за следните ТЕЦ-ове: ТЕЦ „Ей И Ес Гълъбово“, ТЕЦ „Марица изток 2“, ТЕЦ „Марица изток 3“, както и за фабриката за брикети „Брикел“.

2. ТЕЦ „Марица изток 1“ - наричана ТЕЦ „Ей И Ес Гълъбово“ - разположена на територията на община Гълъбово. Тя произвежда електроенергия от местни лигнитни въглища от басейна „Марица Изток“ и осигурява над 350 работни места. Годишно ТЕЦ „Ей И Ес Гълъбово“ използва средно над 5 млн. тона лигнитни въглища, което е между 23 и 27% от годишното производство на „Мини Марица-изток“. ТЕЦ „Ей И Ес Гълъбово“ е с обща мощност 700 MW.

3. ТЕЦ „Марица изток 2“ - разположена на територията на община Раднево. Тя произвежда електроенергия от местни лигнитни въглища и в нея работят над 2 300 души. Годишно централата използва средно 13,7 млн. тона въглища, което е 30-40% от производството на мини „Марица Изток“. След основната модернизация и рехабилитация на ТЕЦ-а през 2014 г. общата инсталирана енергийна мощност е 1 620 MW.

4. ТЕЦ „Марица изток 3“ - наречена ТЕЦ „Контур Глобал Марица изток 3“ -разположена в община Гълъбово. В ТЕЦ-а работят над 400 души. Общата мощност на ТЕЦ-а е 908 MW. Реконструкции/подобрения на ТЕЦ-а са извършени в периода 2004-2009 г., а също и през 2015 г. - в съответствие с регламентите на ЕС за емисиите. От ТЕЦ „Марица изток 3“ са изградени два електропровода -междусистемни връзки с Република Турция.

5. Фабрика за брикети и ТЕЦ „Брикел“ - намира се в община Гълъбово. Това е единствената брикетна фабрика в България. Дейността ѝ включва производство на електроенергия, производство на брикети и отопление. Във фабриката работят 1 280 работници, а инсталираната ѝ електрическа мощност е 200 MW.

Преходът към неутрална по отношение на климата икономика в Стара Загора **може да засегне до 80% от работните места в минните и енергийните предприятия**, базирани на въглища. **Социалният ефект ще бъде допълнително разширен от броя на непряко засегнатите членове на семействата (> 80 хил. души) и непряко засегнатите работни места (> 22 хил. или 80% от общия брой непряко засегнати работни места).**

Стара Загора е сред петте области с най-ниски нива на безработица в България и е на първо място в региона. Въпреки това **в енергийния комплекс „Марица изток“ значителна част от засегнатата работна сила наближава пенсионна възраст.** Въпреки това **до 90% от пряко засегнатата работна сила ще продължи да бъде в**

трудоспособна възраст и ще бъде засегната от смущенията на пазара на труда през 2026 г. По-голямата част (~70-72% през периода 2016-2020 г.) от заетите работници в енергийния комплекс „Марица Изток“ имат поне средно образование и умения за работа в промишлена среда. **Стара Загора разполага с високообразована работна сила, което е контрапункт на структурния за цялата страна недостиг на квалифицирана работна ръка с висше средно образование.** Например в минните и енергийните предприятия има концентрация на служители в следните категории труд: машинни оператори и монтажници (~ 35%) и квалифицирани производствени работници и сродни професии (~ 28%).

Затихващи и трансформиращи се сектори:

Въгледобивните дейности, производството на енергия от въглища (включително електроенергия, топлинна енергия и пара), доставката на специализирано минно оборудване и спомагателните дейности в минното дело **се считат за затихващи сектори.** Промяната на дела на заетостта ще се изразява в преструктуриране от секторите В и D на NACE към други дейности, което ще доведе главно до създаване на нови работни места и ще доведе до неутрална по отношение на климата икономика. Такива дейности и сектори ще бъдат напр. **веригата за доставка на фотоволтаични панели (от сглобяване до рециклиране), електрическо оборудване и технически елементи за фотоволтаични панели, кабели, инвертори, алуминиеви рамки за фотоволтаични системи, електролизери за водород, допълнително оборудване за водороден газ - тръби, клапани, автоматизация и т.н., оборудване за съхранение на електроенергия - батерии, инструменти, резервни части и др.** Понастоящем по-голямата част от двата вида оборудване - за добив на въглища и за ВЕИ - основно се внася.

Индикативна хронология на засегнатите работни места в област Стара Загора:

Област (хил.)	2022-2024	2025	2026	2027	2028-2029	2030	2031-2037	2038
Затихващ сектор на енергийната промишленост на основата на въглища								
Пряко	-	-	1,5 – 1,8	-	-	0,0 – 1,0	-	1,5 – 2,0
Косвено	-	-	3,4 – 4,2	-	-	0,0 – 2,4	-	3,5 – 4,5
Затихващ сектор на въгледобивната промишленост								
Пряко	-	-	2,5 – 3,6	-	-	0,0 – 1,0	-	3,5 – 4,1
Косвено	-	-	4,5 – 6,4	-	-	0,0 – 1,9	-	6,3 – 7,4
Общо	-	-	11,9–16,0	-	-	0,0 – 6,3	-	14,8–18,0

За област Стара Загора като референтни точки са взети две конкретни години - 2026 г. (намаляване на емисиите от въглищните ТЕЦ) и 2038 г. (най-късната планирана дата за приключване на поэтапното извеждане от експлоатация). През първата референтна година **най-малко 12 хил. работни места** ще трябва да бъдат прехвърлени към други икономически сектори поради намаляване на търсенето на въглища от ТЕЦ-овете. До 2038 г. се очаква да бъдат засегнати още 15 хил. работни места.

IV. Потребности и цели за развитие до 2030 г. с оглед на постигането на неутрална по отношение на климата икономика на Съюза до 2050 г.

Основната цел, която трябва да бъде подкрепена от ФСП, е преходът на региона към въглеродно неутрални сектори, основан на трансформация на активите. Под това разбираме, че искаме да използваме наличните регионални активи за преход. Тези активи включват голямата консолидирана площ земя, най-силната електропреносна мрежа в страната, високите технически умения на работната сила, транспортната инфраструктура, изключително ценното стратегическо местоположение, образователна инфраструктура, силни местни структури и капацитет и други. Тези активи трябва да помогнат на региона да се превърне във въглеродно неутрален индустриален център - както по отношение на процесите с нулево нетно съдържание, така и на индустриите, които обслужват бъдещата въглеродна неутралност.

За да се постигнат тези цели, за големите предприятия и МСП трябва да има различен тип подкрепа.

-Инвестициите в МСП следва да се съсредоточат върху създаването на нови работни места, ресурси и продукти, базирани на кръговата икономика, широко използване на ВЕИ и изграждане на капацитет за цифровизация, развитие на цифрови иновационни хъбове, роботизация и преквалификация на работната сила.

- Инвестициите в големите предприятия следва да се съсредоточат върху дейности, които гарантират бързото създаване на нови работни места в отрасли, подкрепящи цялостния преход към нисковъглеродна икономика и насочени към нови енергийни технологии.

Област Стара Загора е една от най-подходящите области за наземни фотоволтаични инсталации (с кумулативен технически потенциал за производство на ~ 15-20 GW), тъй като около 1/4 от площта на минния комплекс е рекултивирана и тези площи не влизат в конфликт със земеделски земи и защитени територии. Също така, областта има потенциал да бъде един от водородните центрове на ЕС, произвеждащ зелен водород за топлинни процеси (отопление, производство на електроенергия, промишлени процеси и т.н.), както и за водородни клетки, генериращи електроенергия на борда на превозни средства или други устройства. Стара Загора вече е регистрирана като водеща инициатива за „Водороден хъб на ЕС“ и като водородна долина.

V. Вид на предвидените операции и очакваният им принос за облекчаване на въздействието на прехода:

Инициативите в плана за действие за преход са в рамките на **три стълба, които отразяват предизвикателствата и нуждите на област Стара Загора.**

СТЪЛБ 1: ИНДУСТРИЯ ЗА УСТОЙЧИВИ ЕНЕРГИЙНИ РЕШЕНИЯ

1.Рекултивация на минните терени: Рекултивацията на кариерите за лигнитни въглища, включително чрез специално създадено държавно дружество („Конверсия на въглищни региони“). Планираното създаване на специално държавно предприятие, което да поеме рекултивацията на въглищни мини и да подготви инфраструктура за нови промишлени дейности, ще използва натрупаните досега средства за рекултивация на земя, но също така ще бъде бенефициент за подпомагащо финансиране, което ще покрива нуждите от подходящи дейности по закриване на минни дейност. Този подход ще осигури настоящите работници да бъдат наети в този процес, за да се осигури

стабилна заетост, като същевременно получат допълнително обучение. Освен това нуждите от рекултивация са значителни, а рекултивацията е предпоставка за разкриване на част от критичния потенциал на комплекса „Марица Изток“. Очаква се подкрепата да обхване разработването на концепция и цялостен план за рекултивация, както и изготвянето на необходимите проучвания, определянето на най-подходящите методи, в допълнение към действителната рекултивация и възстановяване/ облагородяване/ почистване на терените. В съответствие с принципа „замърсителят плаща“ подкрепата ще се основава на концесионните договори, както и допълващо финансиране за по-нататъшно подобряване на рекултивирани земи за специфични икономически дейности, като например развитие на индустриални зони, изграждане на мощности за ВЕИ или устойчивото им използване за земеделие. Подпомагането е нужно предвид необходимостта от ускорена рекултивация в резултат на разработването на цялостен общ устройствен план за нарушените терени съгласно Закона за устройство на територията, отнасящ се до терените, които подлежат на рекултивация и прилагане на ново земеползване, промишлена реконверсия и т.н., вкл. необходимата екологична оценка.

2.Схема за подпомагане на създаването на мощности за производство и/ или рециклиране на батерии: Целта е да се привлекат един или повече големи инвеститори в областта на производството, да се осигури алтернативна заетост и да се гарантира енергийният преход на България. Очаква се инвеститорите да създадат мащабни местни производствени мощности. Подкрепата ще се предоставя на открита и конкурентна основа. Тя може да включва както подкрепа за оперативни, така и за капиталови разходи. Подкрепата за оперативни разходи ще бъде приоритизирана, за да се осигури възможно най-голям ефект върху устойчивата заетост.

3. Подкрепа за създаването на индустриални паркове за чисти технологии (с нулеви емисии): Подкрепа за разширяване или създаване на индустриални паркове, съсредоточени върху решения в областта на чистите технологии. Ще се предоставя и насърчава подкрепа за специализация в подсектори с най-голям местен потенциал, като например мехатроника, химикали, производство на електрическо оборудване, чисти технологии и съхранение на енергия. Подкрепата ще бъде насочена към големи предприятия, МСП и стартиращи предприятия. Предвидените допустими разходи включват създаването на външна свързваща и вътрешна техническа инфраструктура, както и на социални и административни съоръжения. По-специално, подкрепата може да бъде насочена към съоръжения за местно производство и съхранение на електроенергия (включително индустриални паркове с нулеви емисии), решения за устойчива мобилност, центрове за работа в мрежа, бизнес инкубатори, образователна и детска инфраструктура, цифровизация и управление на отпадъците. **Конкретните реализации на тази мярка могат да включват създаването на нов индустриален парк в комплекс „Марица Изток“, подкрепа за развитието на съществуващи индустриални паркове в близост до Стара Загора и/или превръщането на парцела на летище Стара Загора в логистичен и индустриален парк с нулеви емисии и свързване с районите на Раднево и Гълъбово, където е разположена по-голямата част от енергийната инфраструктура и привличане и подкрепа на инвеститори за установяване на производства в областта на чистите технологии.**

4. Схема за подпомагане на фотоволтаични паркове със съхранение на енергия: Тази мярка ще подпомогне декарбонизацията на енергийния сектор в страната, като в същото време ще има за цел да превърне приоритетно комплекса „Марица Изток“ в по-

екологичен производител на енергия, като същевременно запази ключовата му роля в производството на енергия за страната. Целта е да се използват уникални активи по отношение на консолидираната собственост върху мащабни нарушени терени от рекултивирани кариерни площи, подходящи например за инсталации за слънчева енергия, соларни системи за централно отопление, соларни технологии за производство на топлинна енергия. Допустимите разходи потенциално ще **покриват спомагателна инфраструктура, като например изграждане на мрежа за пренос и съхранение на енергия, както и недвижими имоти**. Фотоволтаичните системи ще бъдат инсталирани приоритетно върху рекултивирани терени. Схемата ще е отворена и за големи предприятия.

5. Схема за подпомагане на интегрираното използване на зелен водород - широкомащабни интегрирани проекти: Подкрепата ще бъде насочена към използването на зелен водород като средство за съхранение на енергия, топлинен и/ или химичен агент, което се очаква да привлече инвестиции от напреднали и високотехнологични индустрии от „трудни за намаляване сектори“ (химически, транспорт, торове и т.н.). Това включва производство и инсталиране на водородни електрически клетки, хидролизатори за газ ННО за обществено отопление, транспорт и друго водородно оборудване, както и съоръжения за производство на амоняк за селскостопански торове с нулеви емисии, необходими за преминаването към водород като енергиен източник. Схемата ще е отворена и към големи предприятия.

Примерен интегриран широкомащабен проект по тази схема е проектното предложение на V-Lion за Зелена водородна долина, представено и обсъдено с Hydrogen Europe

6. Подкрепа за производството и разпределението на биометан и производството на енергия от вятърни турбини: Биометанът се използва като алтернативно гориво с ниски емисии и създаващо работни места, на базата на органични остатъци - за промишлени или селскостопански цели. Схемата ще подпомогне намаляването на емисиите на парникови газове и ще интегрира управлението на селскостопанските остатъци в енергийните системи на региона.

Производството на енергия от вятърни турбини ще се използва като алтернативна енергия с ниски емисии и като източник на работни места. Схемата ще подпомогне намаляването на емисиите на парникови газове и ще допринесе за декарбонизацията на местната икономика и ще е отворена и за големи предприятия.

СТЪЛБ 2: СОЦИАЛНА ПОДКРЕПА И ПОДКРЕПА ЗА ЗАЕТОСТТА

1. Междурегионални центрове за професионално обучение и образование ПОО: Преквалификация и повишаване на квалификацията на работниците за новите работни места. Центровете ще бъдат фокусирани върху работата с миньори и служителите на ТЕЦ-овете. Дейностите могат да включват картографиране на квалификацията, предвиждане на умения, придобиване на нови умения, подобряване на качеството на образованието и квалификацията, подкрепа за бъдещи умения, подкрепа за професионално обучение, обучение на обучители. По отношение на активното подпомагане на търсещите работа лица мерките могат да включват кариерно консултиране и услуги за подпомагане на намирането на работа. Специални мерки ще бъдат обмислени за групите в неравностойно положение и за младежите. Един от

центровете ще бъде специално посветен на процеса на рекултивация и други дейности, свързани с прехода.

СТЪЛБ 3: РАЗНООБРАЗЯВАНЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

1. Диверсификация и адаптиране на предприятията към икономическия преход:

Целенасочена подкрепа за местните предприятия с цел адаптиране към техните нужди и ниво на развитие. Подкрепата може да включва подкрепа за закупуване на ново оборудване и осигуряване на специализирано обучение на персонала, както и за нематериални активи; мерки за енергийна ефективност, както и подкрепа за цифровизацията на предприятията. Фокусът ще бъде насочен към сектори, определени като приоритетни за региона, като мехатроника, химическа промишленост, селско стопанство, промишлени ИКТ решения, производство на електрически компоненти и чиста енергия. Схемата ще отворена и към големи предприятия.

Не на последно място, мярката ще даде възможност и за нисковъглеродна свързаност на местния транспорт. Понастоящем транспортната инфраструктура е ориентирана към местните нужди, поради което е необходимо да се подобрят междурегионалните връзки, включително чрез интермодални връзки, водещи до основните транспортни коридори, за да се подпомогне растежът на новите икономически дейности. Това ще бъде допълнително уточнено в съответствие с цялостен общ устройствен план за региона.

2. Подкрепа за научни изследвания и иновации за МСП:

Тази мярка включва подкрепа за сътрудничеството между академичните среди и бизнеса, включително чрез иновативни технологични центрове, които ще осигурят благоприятна среда за привличане на изследователи и кариерно развитие, както и първокласна инфраструктура за укрепване и надграждане на експертния опит и способностите за разработване на висококачествени научни резултати и превръщането им в иновативни продукти, системи и услуги. Тези центрове ще предоставят и целенасочена подкрепа за развитието на научноизследователската и развойната дейност в стартъпи и за подпомагане на пазарната реализация на техните изследвания, включително чрез регистрация на интелектуална собственост и развитие на екосистема (насърчаване на предприемачеството, консултантски услуги и бизнес инкубатори). Мярката ще подкрепя и научноизследователските и развойните дейности в МСП, свързани с тяхната продуктова специализация по отношение на кръговата и неутралната по отношение на климата икономика, както и подкрепа ще се осигурява и към големи предприятия.

ХОРИЗОНТАЛЕН СТЪЛБ: ТЕХНИЧЕСКА ПОМОЩ

- Техническа помощ на МРРБ като управляващ орган (УО) на ПРР 2021-2027 г. за ефективното управление и използване на ФСП. Индикативен неизчерпателен списък на допустимите дейности/ мерки, включително за управление, мониторинг, оценка, визуализация и комуникация:
  - Организиране на периодично обучение на персонала на заинтересованите страни, като работни срещи, учебни пътувания и семинари, насочени към обмен на опит и добри практики. Техническа помощ / консултантски услуги / специализирана експертиза от външни организации / експерти в отговор на специфичните нужди на бенефициентите;

- Изследвания, предпроектни проучвания, проучвания на потенциала на МСП на областно ниво, други анализи и др. и набор от проекти, свързани с процеса на преход;
- Подкрепа за добре функциониращ механизъм и изграждане на капацитет на ключови заинтересовани страни за улесняване на прехода към неутрална по отношение на климата икономика

VI. Механизми за управление:

Регионален механизъм за партньорство, чрез създаването на **Областна комисия по Справедлив преход (ОКСП) за област Стара Загора.**

ОКСП ще участва на ранен етап за подготовката на проектни фишове, доклади и анализа на постигането на целите на ФСП.

На местно ниво отговорните органи за ТПСП ще бъдат ОКСП за ФСП (със секретариат водещата община в съответните области).

За да се ангажира по-младото поколение в изпълнението на ТПСП, **периодично ще се организират семинари, кръгли маси и посещения на място за ученици от средните училища, студенти и млади висшисти.** Семинарите ще имат за цел да мотивират младежите да останат в региона и да участват активно в диверсификацията на местната икономика чрез различни инициативи за създаване на предприятия, научноизследователска и развойна дейност, образование и заетост.

Матрица за прилагане на ТПСП

Процес	Срок	Отговорен орган
Мониторинг	2 години	Комитетът за наблюдение на ПРР 2021–2027 г. за цялостния мониторинг на програмата Областните комисии по СП за конкретен мониторинг на ПСП на областно ниво
Отчитане	Годишно	МРРБ (УО на ПРР 2021–2027 г.) , подпомагано от Областните комисии по СП , които изготвят доклади за развитието на ПСП на областно ниво
Преразглеждане и изменение	При необходимост	Областните комисии по ПСП и Националния съвет по ПСП (ръководен от МЕ) Допълнително одобрение от Комитета за наблюдение на ПРР 2021–2027 г.
Повторно внасяне (като част от изменението на ПРР 2021–2027 г.)	При необходимост	МРРБ (УП на ПРР 2021- 2027 г.)
Оценка (като част от окончателния доклад за изпълнението)	В края на плановете	МРРБ (УП на ПРР 2021- 2027 г.)